

כיפת הברזל הכלכלית - שוב יחזור הניגון?

פירוט נרחב בנושא זה סיפקנו ב"כיפת ברזל" כלכלית עם חורים", המטען, גיליון 154, אוגוסט 2014.

סקירה ולו חלקית של פסקי הדין שניתנו ביחס למסלולי הפיצוי בתקופת צוק איתן ועופרת יצוקה, מלמדת שלעיתים עמדת מנהל מס רכוש וקרן פיצויים היא נוקשה בכל הקשור לצורך להוכיח קשר סיבתי בין הירידה במחזורי המכירות והאירוע המלחמתי.

כך גם בכל הקשור בהגשת תביעות הפיצויים במועדן. ברע"א ק'טיף מושב שיתופי', הבהיר כבוד בית המשפט העליון שככלל, אומנם מטרת החוק היא להסיט את נזקי יישובי הספר שכתוצאה מאירועי מלחמה או איבה מתושב יישוב הספר, לכלל הציבור. יחד עם זאת, המדינה אינה נושאת באחריות מוחלטת ולא נדרשת לפצות בעבור כל נזק שיש לו זיקה כלשהי למציאות הביטחונית בישראל. לנוכח המשאבים המוגבלים שבידי הרשויות וההשלכות של "השקעה" בתחום אחד על חשבון תחומים אחרים, גישה שכזו תחטא לתכלית חוק הפיצויים.

באותו מקרה לא זכו החקלאים העותרים בפיצוי על נזקי אינתיפאדת אל אקצה לעונות 2003/2004 ו-2004/2005 מכיוון שלא עלה בידם להוכיח את נזקיהם, כאשר בפועל החקלאים הגיעו להסדר ביניים מול משרד האוצר לקבלת פיצוי בעבור שנת החקלאות 2001/2002 על בסיס חוות דעת שמאית ("דוח חבקיני") שניתחה את ההפסדים שנגרמו להם כתוצאה מהמצב הביטחוני, והללו סברו לתומם, לטענתם כי הסדר זה יחול גם על השנים הבאות וסמכו על שיטת החישוב שנקבעה ולא הביאו ראיות מטעמם להוכחת נזקיהם.

לאחרונה, בעקבות התבטאויותיהם של ראש הממשלה - "הקרב הוא קודם כל קרב על החיים והקרב על הבריאות של הציבור [...] עכשיו אנחנו במלחמה עם אויב בלתי נראה [...] ומעורבותם של גורמי ביטחון כמו המוסד והשב"כ במאבק נגד נגיף הקורונה, עתרו שורה של עוסקים וארגונים לבג"ץ".

המטרה הייתה לחייב את ממשלת ישראל ואת שר האוצר להתקין תקנות מכוח החוק, לפיצוי

המדינה בוחרת שלא ליישם את מנגנוני הפיצוי שבחוק מס רכוש וקרן פיצויים, שקמו לפצות על נזקי מלחמה, אלא מציעה פתרונות אחרים. המאמר מעדכן לגבי פסיקות בתי המשפט ביחס לסבבי המלחמה האחרונים - לידיעת העוסקים שנפגעו ולקראת הקרב הכלכלי הצפוי מול הרשויות.

בנוסף לאיום הישיר על חיי אדם, למרבה הצער גם הרכוש וגם הפעילות הכלכלית נפגעים כתוצאה ממשחי הטילים ומהמצב הביטחוני של הסבב הנוכחי. "כיפת הברזל הכלכלית" אותה מעניקה המדינה, הנו ההסדר המצוי בחוק מס הרכוש וקרן פיצויים הזכור לטוב משנת 1961

בחלקו האחד הוא מטיל מס רכוש על בעלי קרקע ומקים קרן פיצויים שתקבל לידיה 25% מגביית מס רכוש ו-15% מגביית מס רכישה. בחלקו השני הוא מעניק פיצוי לנזק ישיר עקב אירוע מלחמה, או פיצוי עקיף לתושבי יישוב ספר שנפגעו כתוצאה מאובדן רווח או העדר יכולת לנצל נכסים, כתוצאה ממצב מלחמתי.

הקושי המובנה של הענקת פיצוי עקיף (כלכלי) לתושבי יישובי ספר בלבד, בא לידי ביטוי בתקופת מלחמת לבנון השנייה, במהלכה לא רק יישובי ספר הושפעו מהלחימה, אלא כמעט רוב חלקה הצפוני של המדינה מקו חיפה וצפונה ואפילו בזיכרון יעקב ובחדרה.

אותה עת עשתה המדינה "מעקף" ובמקום להכריז על האזור האמור כ"אזור ספר" לצורך הענקת הפיצויים המלאים אותם מעניק החוק, המדינה יצרה, בהוראת שעה, יציר כלאיים בדמות "אזור הגבלה" והעניקה שלושה מסלולי פיצוי, כתחליף לפיצויים הקבועים בחוק הניתנים לאזור ספר.

המדינה חזרה על הדרך הזו במבצע "עופרת יצוקה", כאשר היא סימנה במפה אזור שנחשב כ"אזור קובע" והעניקה מסלולי פיצוי דומים לאלו שהוענקו בתקופת מלחמת לבנון השנייה ואף הרחיבה אותם במקצת.

כך היה גם בתקופת מבצע צוק איתן - אז הוגדר "אזור מיוחד" המשתרע צפונה עד לקו הנמתח מצפון לאשדוד מול גבעת ברנר ומזרחה לבאר שבע ותל שבע ונאות חובב.

בחזרה למציאות המלחמתית כעת, שאינה תוצאה של ווירוס כי אם של פעולות איבה ולחימה כמשמעותן בחוק ולכן טוב ייעשו הנוגעים דבר באם יסדירו ובהקדם גם את חומת המגן הכלכלית, ויעשו כן במידת האפשר בהתאם להוראות החוק ומטרותיו.

על העוסקים והעסקים שנפגעו באופן עקיף להיערך ולגבש את ראיותיהם ומסמכיהם, שכן בשוך מתקפות הטילים הנוכחיות, יתחיל קרב הפיצויים מול הרשויות.

*הכותב הוא מנהל מחלקת ספנות בג'ון הריס ושות'.

*אין במידע במאמר זה כדי להוות תחליף לייעוץ משפטי פרטני.

yoavh@maritime-law.co.il

עסקים שנפגעו ממגפת הקורונה, בטענה שהקורונה הנה "מלחמה" ונזקיה הנם "נזקי מלחמה" (בג"ץ 2397/20).

בג"ץ דחה את העתירה לא לפני שהבהיר שהמטפורות של ראש הממשלה בתיאור הנגיף והמאבק בו, הן אך ורק מטפורות, נעדרות כוח פרשני: "נראה שהעותרים נתפסו למטפורות בהם השתמשו אנשי ציבור כדי לתאר את המצב."

"אכן, הווירוסים כבר היו על הגדרות. אכן, הרופאים בחזית המאבק נלחמו בגבורה עם ציוד מגן דל כדי להגן על כל חולה וחולה – אל הווירוס הישירו מבט והוא השפיל עיניו. ועם זאת, עדיין יש לזכור כי מדובר במטפורות בלבד, וגם מטפורה קולעת אינה כלי לפרשנות החוק."

SOCIALS

 YOAV HARRIS ADVOCATE

 YOAV HARRIS

 WWW.LAWSHIPS.COM

 YOAV HARRIS

CONTACTS

FAX: +927.(0)4.874.4040

 TEL: +927.(0)4.845.4040

 E-MAIL: YOAVH@MARITIME-LAW.CO.IL

 16 PAL-YAM ST. 5TH FL. HAIFA.
28 HARBAA ST. NORTH TOWER, 5TH FL. TEL AVIV.

